

er information cannot be reliably retrieved from general 500 notes.” MARC Proposals. Proposal No. 2001-04: Making field 260 repeatable. <http://www.loc.gov/marc/marbi/2001/2001-04.html> [2011. január 12.]

- 2 Szajbély Mihály: A médiatörténet és a sajtótörténet viszonyáról. = Médiakutató. 2005, tavasz. 77. p.
- 3 Dezsényi Béla: A nemzeti bibliográfia és a periodikák. In: Országos Bibliográfiai Munkaértekezlet. Gödöllő, 1961. szept. 18–20. [3. köt.] 2. p. [A harmadik kötetben az egyes közlemények újrakezdődő oldalszámozással.]
- 4 Vö. Ferenczy Endréné: Az általános nemzeti retrospektív bibliográfia : eredmények, feladatok, módszerek. = Könyvtári Figyelő, 1990. 5–6. szám 453–464. p.

Vass Johanna

A korszak-bibliográfiák művelődéstörténeti értékei

*„Nem ismerek könnyedebb, vonzóbb, kedvesebb
olvasmányt, mint egy katalógus.”*

(Anatole France)

„Egy jó bibliográfia lehet nagyon érdekes olvasmány” – mondta nekem Gazda István több mint tíz évvel ezelőtt (Anatole France híres mondására asszociálva). Akkoriban még magamban megmosolyogtam, majd pár év múlva – neki köszönhetően – már én is bibliográfiákat gyártottam, merthogy *„a bibliográfia olvasásánál csak egy érdekesebb dolog van – mondta ő, – a bibliográfiák készítése.”*

Azonban maradjunk az olvasásánál. Mely lehet tudatos, kutató jellegű, de lehet csak úgy mélázva lapozgató, hátha valami érdekesség tűnik a szemünkbe. Számos bibliográfiára illik ez a mondás, azonban művelődéstörténeti tekintetben érdemes jobban szemügyre vennünk az ún. korszak-bibliográfiákat, amelyek egy-egy lezárt időszakon belül, valamely szempontok szerint rész vagy egész területeket kívánnak bemutatni. Ezek lehetnek egy szakma történetéé vagy egy tudományágé, egy személy munkásságának a korszaka, lehet könyvészeti, sajtóbibliográfia stb.

A művelődéstörténeti értékük több oldalról is megfogható, azonban itt most a benne leírtak alapján, elsősorban azokra alapozva kívánom bemutatni, hogy egy ilyen bibliográfia valóban nemcsak a száraz és szürke tudományosság mutatója lehet, de más megközelítésekben túlmutat önmagán, más, tágabb körű értéket is hordoz.

Az alábbiakban egyetlen bibliográfiából szemezgetek, és mutatok be belőle néhány könnyen kiolvasható művelődéstörténeti adatot, történetet – azzal a tudattal, hogy más hasonló feldolgozások is képesek hasonló értékeket és összefüggéseket felmutatni. Nemrégiben jelent meg Ferenczyné Wendelin Lídia szerkesztésében és sokak évtizedes munkásságának gyümölcseként egy sajtótörténeti bibliográfia, *A magyarországi hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1921–1944,*¹ amely egy

1 A magyarországi hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1921–1944. I–III. köt. Összeáll.: Ferenczyné Wendelin Lídia. Bp., 2010. OSZK.

viszonylag szűk kor, kevesebb, mint két és fél évtized sajtóját veszi számba.² Ha ezeket a vaskos köteteket lapozgatjuk, látnunk kell, hogy egy ilyen vállalkozás eredménye és felhasználhatósági köre jóval túlmutat a bibliográfusok, avagy a sajtótörténészek érdeklődési körén, túlmutat a szigorúan vett szakma keretein. Felhasználási területük sokkal tágabb, mint azt az első kézbevétele alapján gondolnánk. Találunk benne olyan összefüggéseket, amelyek azonnal kiolvashatók, néhányon már el kell gondolkozni, egynémely esetében érdemes egy kicsit utánanézni, utánajárni, és még így is sokszor „könnyed” olvasmány, amelyből egy korszak részletekbe menő történetét ismerhetjük meg.

A különböző lapcímek, kiadók és közreadók nevei, a szerkesztők és a nyomdák egy rövidebb időszakból is érdekes, sokszínű és nem utolsó sorban jó néhány helyen szinte meglepő, de hűséges kornyomatot mutatnak, ha képesek vagyunk megfelelően, a dolgokat saját nagyságukban és kontextusukban értékelni. Vajon, ha egyszer a mi rendszerváltozás után eltelt két évtizedünkről készül egy ilyen átfogó sajtóbibliográfia, az képes lesz-e hasonlóan átfogó és összegző képet adni a korszakunkról? Tartok tőle, hogy nem, mert mára az elektronikus sajtó világa amennyire kiszélesíti a lehetőségeinket – múlandóságával megőrizetlenségével együtt –, annyira meg is nehezíti a feladatot.

Visszatérve Ferenczyné sajtótörténeti bibliográfiájához, nyugodtan kijelenthető, hogy tartalmas olvasmányt jelent, ha a művelődéstörténet szemüvegén keresztül szemléljük. Láthatóvá válik, hogy mi volt divatban, mik voltak a főbb gazdasági, kereskedelmi, kulturális és nem kis részben társadalmi erővonalak, milyen nagyobb egyházak, felekezeti csoportosulások működtek az országban egy adott időszakban. Számba kell venni, hogy ezeknek a csoportosulásoknak elég erősnek kellett lenniük ahhoz (gazdaságilag is), hogy egy lapot indítsanak, akár a maguk szórákoztatására, avagy a maguk érdekeinek képviseletére, illetve reklám stb. céljából.

Látni lehet, hogy egy-egy lap mögött az idő múlásával hogyan változnak az erővonalak. Változik a kiadó, a tulajdonos és ezzel változik a lap szemlélete. Érdemes elgondolkozni azon, hogy az adott lap kiadója kit és mit takarhat? A hazai nyomdaipar korszakos történetére nézve is fontos információkhoz juthatunk, illetve egyes emberek (szerkesztők, kiadók) életrajzát is jelentősen kiegészíthetjük. Számos, a tudományban, politikában stb. ismert személyről derülhet ki, hogy életének egy szakaszában kisebb-nagyobb lapok szerkesztőjeként dolgozott. Bizony, az életrajzíróknak is érdemes lesz belenézni, és sok személy életrajza bővíthet ily módon.

Az itt felsorakozó adatok és adatsorok fontossá válhatnak nemcsak a történelem, művelődés-, kultúra-, irodalom- és a sajtótörténet szempontjából, de kiemelkedhetnek helytörténeti, helyismereti, szempontból is. Nemcsak egy-egy terület, település lapjai, de az ott működő iskolák, kulturális intézmények, egyesületek feltérképezésében is segítséget nyújthat, illetve egy-egy egyesület „vándorlásai”, hányattatásai is megfigyelhetőek pl. a lap székhelyének vándorlásával. Persze óvakodni kell ezekben az esetekben a következtetések azonnali levonásától, de mindenképpen figyelemfelhívó lehet, és aki kutatóként ezzel vagy azzal a területtel, párttal, egyesülettel, szövetkezettel stb. foglalkozik, annak bizony megköny-

2 A kötetet e lapokon ismertette Kéglj Ferenc: A magyarországi hírlapok és folyóiratok bibliográfiája 1921–1944. = Könyv, Könyvtár, Könyvtáros, 2010. 10. sz. 53–57. p.

nyíthati a munkáját. A kisebb helyi és regionális lapokat a bibliográfia korszakhatára (1944) után pár évvel később már aligha találunk meg, hiszen a centralizált szocialista sajtó képébe ezek már nem illettek bele, és megszűnni kényszerültek, avagy beolvadni más lapokba.

Egy ilyen bibliográfiai gyűjtésben nyelvtörténetileg és jelképtanilag is érdekes dolgokat figyelhetünk meg. Gondoljunk csak azokra a szavakra, fogalmakra, képekre, jelképekre, amelyek egy-egy lapcímbe, avagy alcímében szerepelnek. *Fáklya* szavunk manapság egyáltalán nem divatos, azonban a korban különösen sokan használták céljaik tükröztetésére, lehetett ez a lap az irodalmi, művészeti, tudományos lap; volt világnézeti szemle, független politikai lap és tudományos szemle is; volt a Magyarországi Szocialista Munkáspárt röpirata; avagy a Magyarországi Szociáldemokrata Párt lapja; volt szépirodalmi diáklap és cserkészcsapat lapja is, míg nem az 1950-es évekre a baloldal teljességgel kisajátította magának.

Remény címet adtak újságaiknak némely unitárius, református és zsidó hitközsegek is, míg az *Ébredés*-t több katolikus egyházi egyesülés is felhasználta. Ha valaki veszi a fáradságot, érdemes végignéznie, hogy kik a közreadói, kiadói pl. az *Ébredés*, a *Napsugár*, *A nép*, *Népakarat*, *Összetartás*, *Ösvény*, *Rög* szavainkat címmel választó lapoknak. Minden bizonnyal sok esetben egymástól eltérő ideológiájú, sőt sokszor egymással szembenálló világnézeti csoportosulásokat is találunk. És ha valakinek sikerül kézbevennie ezeket a lapokat, azt is érdemes lenne megnézni, hogy a beköszöntőjükben mivel indokolják címválasztásukat.

Sok lap indult a maga nagyságát kifejezve *Országos* jelzővel; ezek közül is kitűnik a szinte komikus címével az egyetlen számot megélt *Országos Gyomai Sportlap*. Hasonlóan sokféle célra használták fel a(z) *Új*, *Nemzeti*, *Magyar* jelzőket is, és sokat szerepelt a *Társadalom* szavunk is az újságcímekben. Jelentősen megnő 1944-től a *Szabadság* szavunkat címkéiben felhasználó lapok száma is, ami a háború végét és az azt követő új korszakot jelzi.

Viszonylag nagy számban jelentek meg ebben az időszakban német, olasz és angol nyelvű lapok, illetve a nemzetiségek nyelvein, azonban a lengyel nyelvű lapok 1939 utáni megszorodása már a II. világháború időszakába kalauzol, a Magyarországra menekült lengyelek nagy számát mutatva. Ezeknek a lapoknak a megjelenési helyei segítséget jelenthetnek a korabeli menekülttáborok lokalizálásához is. A világháború előszelét sugallták az idejekorán megjelent különféle légtalmi lapok is, amelyek közül az első 1937-ben látott napvilágot *Légtalmi közlemények* címmel – sajnos, idővel fontossá váltak ezek a mindennapi életben is.

Megfigyelhető, hogy szép számmal jelentkeztek a cserkészcsapatok lapjai, amelyeknek java része kéziratos avagy sokszorosított formában és csak házi kiadásban jelent meg, de jelzi, hogy jelentős és erős volt ez az ifjúsági mozgalom. Azonban ezek a lapok a felnövekvő generációkkal – ahogy a nagyszámú iskolai lapok is – idővel megszűntek, abbamaradtak. Ennél valamivel tartósabbak voltak a különféle leventeegyesületek lapjai. A hadirokkantak, hadviseltek különféle szövetségei is számos lapot indítottak a két világháború közt, és sajnos, újabbaknak is kellett indulniuk az 1940-es években.

Az 1920-as évek vége felé jelentek meg a *Csonka* jelzővel ellátott megyei és területi lapok (*Csonka Bácska*, *Csonka Felvidék*, *Csonka Szatmár-vármegye* stb.), majd az 1930-as évek végétől a *Közigazgatásilag egyelőre egyesített (k.e.e.) megyék* lapjai (*Bars és Hont k.e.e. vármegyék hivatalos lapja*, *Csanád*, *Arad és To-*

rontál k.e.e. vármegyék hivatalos lapja stb.), bár ezek az elnevezések – főleg alcímekben – már jóval korábban, az 1920-as évek első felében, az új megyerendszer kialakítását megelőzően is mutatkoztak.

Szomorú múltrol tájékoztatnak a politikai és társadalmi szélsőségek periodikái. Az Ébredő Magyarok Egyesülete, a nemzeti szocialisták, nyilasok, a hungaristák stb. egyre növekvő számú lapjait talán a jelenkor eseményei miatt is érdemes lenne tanulmányozni, mivel már a bibliográfiában is láthatóvá válik, hogy nemcsak a politikai baloldal tagozódott több irányzatra, hanem a szélsőjobb sem volt egységesnek nevezhető. A különféle névalakok, amelyeket ma sokszor hajlamosak vagyunk egybemosni, más-más irányzatot is jelölhetnek. Ezek között is különleges a viszonylag rövid életű a *Sárkány* című lap, amely magát „*A törzsökös magyar nép és a magyarszármazású értelmiségi kisebbség önvédelmi lapja*”-ként aposztrofálta.

A film új szerepet kapott az első világháború idején. Nemcsak szórakoztató művészeti ág volt, hanem tudósított is, sőt nevelni, oktatni próbált. 1926-ban indult a *Film és művelődés* című folyóiratunk, amely az alcíme szerint „*Pedagógiai, népművelési és művészeti havi filmszemle*” volt. Az 1930-as években már állami szinten is foglalkoztak az oktatófilmek gyártásával és terjesztésével, aminek eredményeként létrejött a *M. Kir. Vallás- és Közoktatásügyi Minisztérium Oktatófilm Kirendeltsége*, ennek hivatalos közleményei 1936-tól 1944-ig jelentek meg.

A moziműsorok ebben az időben a legtöbb esetben a színházműsorokkal együtt jelentek meg. Még nem vált szét e kettő olyan karakteresen, mint az mostanában érezhető. Azt azonban mindenképpen érdemes megemlíteni, hogy olyan kisvárosoknak is voltak színházi lapja, állandó vagy ideiglenes társulatokra alapozva, ahol manapság 30–50 kilométeres körzetben nemcsak önálló színházi társulat nincs, de lassan már helye sincs egy színházi fellépésnek (lásd: *Csongrádi színházi újság*).

Érdekesség és talán nem véletlen, hogy az 1920-as évek egyik kulturális ajánló lapját éppen *Pesti Estnek* nevezték, akár csak a manapság nagyon is népszerű ingyenes budapesti lapot.

A magyar kultúra- és művelődéstörténet izgalmas és színes területe a rádiózás, ezen belül is a rendszeres műsorszórás. A *Magyar rádió újság* 1924 májusában indult, ekkor még *Képes rádió szaklap* alcímmel. Csak később, 1925. december 1-jével kezdődött a Magyar Rádió rendszeres műsorszórása, s a lap már december 5-én *A budapesti adóállomás hivatalos műsorlapja*-ként jelent meg. Tényleg gyorsan reagált a magyar sajtó! De nem csak ez volt az egyetlen rádióműsort ismertető lap. A következő években sorra jelentek a rádiós újságok (akárcsak az elmúlt évtizedekben a televíziós lapok), de java részük különböző napi- és hetilap mellékleteként vagy melléklapjaként. Az első, az európai rádióadók műsorait közlő lapunk 1930-ban jelent meg *Európa rádióműsora* címmel, több vidéki napilap melléklapjaként terjesztve. Érdekes, hogy a rádiót már nagyon korán a népművelés szolgálatába állították. Különböző tudományos, ismeretterjesztő műsorok voltak hallhatók – persze többségük felolvasásként. Ezek közül is kiténtek a rádió gazdasági előadásai, amelyek olyan sikert értek el, hogy több lap is melléklapjaként adta közre a *Rádiós gazdasági előadások*-at 1928-tól.

Több lappal jelentek meg ebben az időben a Magyar Atlétikai Szövetség különféle szerveződései, ami számunkra azt jelzi, hogy a korban erős hangsúlyt kapott a sport, a test nevelése, erősítése. E mögött – ma már tudjuk –, hogy a magyar kato-

naság létszámának békeszerződésben erősen visszaszorított mivolta állt, hiszen valahogy megfelelő erőnlétben kellett tartani a magyar ifjúságot egy háború esetére. Persze észre kell venni azt is, hogy erre az időre vált a sport a szórakozás és a szórakoztatás részévé is, így nem véletlen, hogy hasonlóan nagy számmal jelentkeztek a Magyar Labdarúgó Szövetség helyi szervezetei és más sportági szövetségek területi szervezeteinek lapjai, avagy társultak más szövetségekkel lapkiadásra. Külön érdekesség, hogy hazánkban az első horgászújság – a Budapesti Sporthorgászok Egyesülete kiadásában – 1925-ben jelent meg *Sporthorgászat* címmel.

A '20-as években az új határok közé szorított Magyarország kezdte felfedezni magának a megmaradt területek értékeit, és megkezdődött a belső turizmus fejlesztése. Nagyobb szerepet kapott a Balaton, amellyel a tengeri fürdőket is kívánták helyettesíteni, ezzel együtt lassanként megjelentek a Balaton mentén az üdülő- és fürdőtelepek lapjai. A Balaton azonban felkeltette a tudományos érdeklődést is, kezdetben csak egy biológiai állomás létesült itt, majd 1927-ben megalapították Tihanyban a Magyar Biológiai Kutatóintézetet, amelynek tudományos lapja, az *Archivum Balaticum* már a következő évben megjelent.

Legrégebb óta folyamatosan megjelenő lapunk, az *Orvosi Hetilap* már ebben az időben is a legidősebb működő lapunknak számított a maga 1857-es indulásával, azonban az első, kifejezetten az orvoslás történetével foglalkozó szaklapunk megjelenésére még több mint nyolcvan évet kellett várni. Igaz, a hazai orvostörténelem sokáig mostohagyermek volt (se tanszéke, se egy vele foglalkozó tudományos intézete nem volt 1940-ig). Az első orvostörténelemmel foglalkozó lapot Elekes György 1938-ban alapította, és amely a *Gyógyszerészek Lapjának* különnyomatából készült *Orvostörténelem* címen. Sajnos, nem bizonyult hosszú életűnek, azonban ma – Elekes Györgynek is köszönhetően – nemcsak múzeuma van az orvostörténelemnek, hanem színvonalas oktatása is.

Magyarországon először 1926-ban Korányi Sándor alkalmazott a cukorbetegék kezelésére inzulint. Ezek után közel nyolc évnek kellett eltelnie, hogy a Cukorbetegesek Magyarországi Egyesülete önálló lapot indítson *Cukorbetegek Lapja* címmel. Azonban ez a lap sem volt hosszú életű, és sajnos, ma már alig található meg néhány száma. Annál nagyobb volt a cukorrépa és a cukorgyártás iránt az érdeklődés. Az első cukorrépával foglalkozó lapot 1911-ben indították, de még az első világháború kitörése előtt megszűnt. Ez az ipari növény már a XIX. század utolsó harmadában elterjedt, de a Kárpát-medencében a kisgazdaságok csak az 1920-as években kezdtek vele igazán foglalkozni. Sok gazda állt rá ekkoriban ennek az ipari növénynek a termelésére, mert jól jövedelmezett és biztos megélhetést jelentett egy-egy cukorgyár közelében. A cukorgyártáshoz kapcsolódó cukorrépa-termelés és -értékesítés az 1920-as évek végére vált olyan súlyúvá, hogy vele foglalkozó önálló havilapot indítottak, Magyaróváron, *Cukorrépa* címmel, amely ebben a formában 1935-ig jelent meg. A lap alcímében olvasható: „*A cukor- és takarmányrépa termesztésével, betegségei, valamint kártevői ellen való védekezéssel, a répa és melléktermékeinek értékesítésével foglalkozó, havonta megjelenő mezőgazdasági folyóirat.*” Idővel azonban ez a lap is a túlélése érdekében váltani kényszerült, a címe is módosult: *Cukorrépa és zöldmezőgazdaság*; majd egy évvel később, rövid szünetelést követően a címe újra változott: *Cukorrépa. A növénytermesztők lapja* lett, és a tárgyköre is kibővült. A már jelentős múltra tekintő lapot a Magyar Növénytermesztők Országos Szövetsége vette kézbe és adta közre 1944-ig.

Természetesen nem csak a cukorgyártás területén használtak különféle gépeket. A mai kor embere számára érdekesnek tűnhet mint lapcím *Az Országos Gőzkazánvizsgáló Egyesület közlönye*. Nem sok gőzkazán működhet már hazánkban; régebben azonban úton-útfélen lehetett vele találkozni. Meghibásodásuk gyakran vezetett tragédiákhoz. Ugyan e korszak előtt is adott ki ez az egyesület hasonló lapot, ám az 1928-as újraindulás azt jelzi, hogy igencsak szükség volt a munkájukra, és hogy a hatóságok is mind jobban odafigyeltek a biztonsági kockázatokra és a balesetek megelőzésére.

Sokat elárul nekünk a kor divatjáról a *Budapesti Női Divatkalapkészítők Ipartestületének Értesítője*. Ma már ritkábban találkozunk kalapkészítőkkal, pedig az 1930-as években e fejdísznek nagy keletje volt, olyannyira, hogy készítőik önálló iparágként művelték, és voltak annyian, hogy egyesületbe tömörültek és megélték belőle, úgyannyira, hogy lapot is adhattak ki maguk számára (*Kalaposok szaklapja*). De még a kalapkészítők körében is nagy számban lehettek a nőknek e fejkéért készítő iparosok, ha a budapesti készítőik képesek voltak egyesületbe tömörülni, és 1935-től önálló lapot indítani, amely a háború végéig jelent meg.

A budapesti életbe kalauzsolnak a *Pirostaxi*, illetve *Kéktaxi* című lapok. Érdekesek ezek a címek és a színelnevezések, de ha utánanéznünk, érdekes történet kerekedik belőle. A budapesti taxisok, azaz a Budapesti Bérkocsi Ipartársulat Autótaxi Szakosztálya 1929-ben indította *Pirostaxi* című lapját. A cím pontosan tükrözi a taxik korabeli színét. Azonban 1931-ben a fővárosi pirostaxisok elhatározták, hogy kocsijaikat kékre festetik, mert a piros szín a temetési menetekhez nem illet (!). Az átfestésig, – legkésőbb 1932 május. 15-éig – a kocsik a szélvédőjükön „Kéktaxi” felirattal közlekedtek. Ugyanaddig a lap az eredeti címen jelent meg, majd a következő hónaptól – az évfolyamszámozást meghagyva – már *Kéktaxi*-ként.

Azonban e sajtóbibliográfia más dolgokat is képes megmutatni. Ha figyelmesen szemléljük, feltűnő hogy 1938-ban a szokásosnál több lap szűnt meg, és kirívóan magas az újraindulásra kényszerülő lapok száma, ami mellet a sajtótörténetírásunk és művelődéstörténetünk sem mehet el érzéketlenül. Egy kis utánajárással hamar kiderül, hogy e mögött egy rendelet állt, amely szerint a miniszterelnök jogkörébe vonták az időszaki lapok alapításának engedélyezését, illetve felülvizsgálhatták a már meglévő lapok kiadásának jogát. Mint az már ismeretes, utóbbinak több mint 130 lap esett áldozatul, azaz a hazai lapok körülbelül tíz százaléka.

Egy bibliográfia mit sem ér mutatók nélkül, és a korszakra vonatkozóan ez is számos információval szolgál. Megismerhető, hogy melyek voltak a legnagyobb nyomdák, mely szervezetek, illetve személyek adták közre a legtöbb lapot, kik szerkesztették a legtöbbféle újságot, de bizony érdemes ilyenkor azt is megnézni, hogy milyen lapok voltak ezek és milyen hosszú volt az élettartamuk. Lehet, nem a legismertebb személyek kerülnek itt az első helyre, mert a betiltások és az előfizetők hiánya miatti kísérletek is szaporították a statisztikát.

Talán nem is olyan meglepő, hogy az egyik legtöbb lapot kiadó, illetve közreadó szervezet az Egyesült Magyar Nemzetiszocialista Párt volt. Azonban az már a történészek feladata, hogy feltárják ennek okát, ami lehet az is, hogy ennek a pártnak tiltották be a legtöbb lapját. De más okok is vezethettek erre. Itt említessék meg, hogy a körülmények ellenére a Kommunisták Magyarországi Pártja is szép számmal jelentetett meg lapokat – noha illegálisan.

Sok lappal jelentkezett a Honvédelmi Minisztérium, és nagy számban jelentettek meg lapokat a Magyarországi Szociáldemokrata Párt és helyi szervezetei, a keresztényszocialisták kisebb, specifikus, illetve területi szövetségei, de a különböző felekezetek, egyházkerületek, egyházközségek, szövetségek; az egyesületek is a helyi szervezeteiken keresztül jelentős lapkiadó tevékenységet folytattak.

A magyar kultúra- és filmtörténet egyik – ma ugyan kevésbé – ismert alakja adta közre a maga személyében a korszakban a legtöbb lapot. Radó Istvánt a magyar filmújságírás egyik úttörőjeként is emlegetik. Szerkesztett több, a filmes élettel és a mozival kapcsolatos lapot, dolgozott több újság kritikusaként. A korszakban 15 lapot jelentetett meg és ennél is többnek volt a szerkesztője.

Nem volt ilyen sikeres a másik, ugyancsak sok lapot szerkesztő személy, Mórocz János, aki főleg Újpesten szerkesztett rövid életű munkásújságokat. Érdekességként érdemes megemlíteni, hogy a II. Magyar Köztársaság első elnöke, Tildy Zoltán is előkelő helyet foglal el a maga tíz lapjával az általa szerkesztett újságok számát illetően.

Talán nem okoz meglepetést, hogy a legnagyobb lapnyomdák egyben a legnagyobb könyvnyomdák is voltak. A legtöbb lapot előállítók közt első helyen az Athenaeum állt, majd ezt követi a Centrum nyomda, ezek után a Globus és a Pallas nyomdák.

* * *

A fentebbi röviden említett példák, számok, történetek, címek és események csak kiragadott tételek és összefüggések, ennél jóval több érdekességre, meglátásra, összefüggésre, korszakértelmezésre nyílik lehetőség a korszak-bibliográfiák kézbevételeivel, olvasgatásával. Érdemes elgondolkoznunk, hogy a szokásos felhasználásán túl, mi minden művelődéstörténeti információt is közvetíthet számunkra egy-egy jó bibliográfia, illetve mely területeken érdemes még kézbe venni és használatukat ajánlani.

Perjámosi Sándor

Könyvtári események megörökítése digitális fényképezőgéppel

A könyvtárak a dokumentum- és információszolgáltatáson kívül számos kulturális, tudományos és társadalmi eseménynek is helyet adnak. Az intézményeknek több szempontból is érdekük, hogy ezek az események ne múljanak el nyomtalanul, ezért valamilyen formában dokumentálják. A dokumentációnak lehet egyszerű és látványos kiegészítője a fénykép. Mivel a könyvtárak nem engedhetik meg maguknak, hogy minden eseményre hivatásos fotóst hívjanak, a sajtó képviselőitől pedig nem mindig lehet megszerezni az adott rendezvényen készült felvételeket, jó, ha van egy-két könyvtáros is, aki jártas a fényképezésben, és meg tudja